

---

adhyAtmarAmAyaNe bAlakANDamh

—
అధ్యాత్మరామాయణే బాలకాండమ్
—

Document Information

Text title : adhyAtma rAmAyaNa

File name : adhyaatmaRamBal.itx

Category : adhyAtmarAmAyaNa, raama

Location : doc_raama

Author : Traditional

Transliterated by : Nagaraj Balijepalli <nagaraj at iastate.edu>

Proofread by : Nagaraj Balijepalli, Sunder Httangadi, PSA Easwaran, ahimsasoldier

Latest update : july 22, 2006, April 4, 2015

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

September 16, 2023

sanskritdocuments.org

అధ్యాత్మరామాయణే బాలకాణ్డమ్

॥ రామ హృదయమ్ ॥

యః పృథివీభరవారణాయ దివిజైః సమ్ప్రార్థితశ్చిన్మయః
సజ్ఞాతః పృథివీతలే రవికులే మాయామనుష్యోఽవ్యయః ।
నిశ్చక్రం హతరాక్షసః పునరగాద్ బ్రహ్మాత్వమాద్యం స్థిరాం
కీర్తిం పాపహరాం విధాయ జగతాం తం జానకీశం భజే ॥ ౧ ॥

విశ్వోద్భవస్థితిలయాదిషు హేతుమేకం
మాయాశ్రయం విగతమాయమచిన్త్యమూర్తిమ్ ।
ఆనన్దసాన్ద్యమమలం నిజబోధరూపం
సీతాపతిం విదితతత్త్వమహం నమామి ॥ ౨ ॥

పఠన్తి యే నిత్యమనన్యచేతసః
శృణ్వన్తి చాధ్యాత్మికసజ్ఞోతం శుభమ్ ।
రామాయణం సర్వపురాణసంమతం
నిర్ఘాతపాపా హరిమేవ యాన్తి తే ॥ ౩ ॥

అధ్యాత్మరామాయణమేవ నిత్యం
పఠేద్యదీచ్ఛేద్భవబన్ధముక్తిమ్ ।
గవాం సహస్రాయుతకోటిదానాత్
ఫలం లభేద్యః శృణుయాత్స నిత్యమ్ ॥ ౪ ॥

పురారిగిరిసమ్భూతా శ్రీరామార్జవసన్గతా ।
అధ్యాత్మరామగణ్డేయం పునాతి భువనత్రయమ్ ॥ ౫ ॥

కైలాసాగ్రే కదాచిద్రవిశతవిమలే మన్దిరే రత్నపీఠే
సంవిష్టం ధ్యాననిష్ఠం త్రినయనమభయం సేవితం సిద్ధసన్ఘైః ।
దేవీ వామాఙ్కసంస్థా గిరివరతనయా పార్వతీ భక్తినమ్నా
ప్రాహేదం దేవమీశం సకలమలహారం వాక్యమానన్దకన్దమ్ ॥ ౬ ॥

పార్వత్యువాచ

నమోఽస్తు తే దేవ జగన్నివాస

సర్వాత్మదృక్ త్వం పరమేశ్వరోఽసి ।

పుచ్చామి తత్త్వం పురుషోత్తమస్య

సనాతనం త్వం చ సనాతనోఽసి ॥ ౭॥

గోప్యం యదత్యస్తమనన్యవాచ్యం

వదన్తి భక్తేషు మహానుభావాః ।

తదప్యహోఽహం తవ దేవ భక్తా

ప్రియోఽసి మే త్వం వద యత్తు పృష్టమ్ ॥ ౮॥

జ్ఞానం సవిజ్ఞానమథానుభక్తివైరాగ్యయుక్తం

చ మితం విభాస్వత్ ।

జానామ్యహం యోషిదపి త్వదుక్తం

యథా తథా బ్రూహి తరన్తి యేన ॥ ౯॥

పుచ్చామి చాన్యచ్ఛ పరం రహస్యం

తదేవ చాగ్రే వద వారిజాక్ష ।

శ్రీరామచన్ద్రేఽఖిలలోకసారే

భక్తిర్పథా నౌర్భవతి ప్రసిద్ధా ॥ ౧౦॥

భక్తిః ప్రసిద్ధా భవమోక్షణాయ

నాన్యత్తతః సాధనమస్తి కిఞ్చిత్ ।

తథాపి హృత్సంశయబన్ధనం మే

విభేత్తుమర్హస్యమలోక్తిభిష్టమ్ ॥ ౧౧॥

వదన్తి రామం పరమేశమాద్యం

నిరస్తమాయాగుణసమ్ప్రవాహమ్ ।

భజన్తి చాహర్నిశమప్రమత్తాః

పరం పదం యాన్తి తదైవ సిద్ధాః ॥ ౧౨॥

వదన్తి కేచిత్పరమోఽపి రామః

స్వావిద్యయా సంవృతమాత్మసజ్జామ్ ।

జానాతి నాత్మానమతః పరేణ

సమ్బోధితో వేద పరాత్మతత్త్వమ్ ॥ ౧౩॥

యది స్మ జానాతి కుతో విలాపః
 సీతాకృతేనన కృతః పరేణ ।
 జానాతి నైవం యది కేన సేవ్యః
 సమో హి సర్వైరపి జీవజాతైః ॥ ౧౪ ॥

అత్రోత్తరం కిం విదితం భవద్భిః
 తద్బ్రూత మే సంశయభేది వాక్యమ్ ॥ ౧౫ ॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ
 ధన్యాసి భక్తాసి పరాత్మనస్త్యం
 యజ్ఞాతుమిచ్ఛా తవ రామతత్త్వమ్ ।

పురా న కేనాప్యభిచోదితోహం
 వక్తుం రహస్యం పరమం నిగూఢమ్ ॥ ౧౬ ॥

త్వయాద్య భక్త్యా పరినోదితోహం
 వక్ష్యే నమస్కృత్య రఘూత్తమం తే ।

రామః పరాత్మా ప్రకృతేరనాది-
 రానన్ద ఏకః పురుషోత్తమో హి ॥ ౧౭ ॥

స్వమాయయా కృత్స్నమిదం హి సృష్టావ్
 నభోవదన్తర్భహిరాస్థితో యః ।
 సర్వాన్తరస్థోపి నిగూఢ ఆత్మా
 స్వమాయయా సృష్టమిదం విచష్టే ॥ ౧౮ ॥

జగన్తి నిత్యం పరితో భ్రమన్తి
 యత్సన్నిధౌ చుమ్బకలోహవద్ధి ।
 ఏతన్న జానన్తి విమూఢచిత్తాః
 స్వావిద్యయా సంవృతమానసా యే ॥ ౧౯ ॥

స్వాజ్ఞానమప్యాత్మని శుద్ధబుద్ధే
 స్వారోపయన్తీహ నిరస్తమాయే ।

సంసారమేవానుసరన్తి తే వై
 పుత్రాదిసక్తాః పురుకర్మయుక్తాః ॥ ౨౦ ॥

యథాప్రకాశో న తు విద్యతే రవౌ
 జ్యోతిఃస్వభావే పరమేశ్వరే తథా ।

విశుద్ధవిజ్ఞానఘనే రఘూత్తమేఽవిద్యా
కథం స్యాత్పరతః పరాత్మని || ౨౧||

యథా హి చాణ్డో భ్రమతా గృహాదికం
వినష్టదృష్టేర్భ్రమతీవ దృశ్యతే |
తద్దైవ దేహేన్ద్రియకర్తురాత్మనః
కృతే పరేఽధ్యస్య జనో విముహ్యతి || ౨౨||

నాహో న రాత్రిః సవితుర్యథా భవేత్
ప్రకాశరూపావ్యభిచారతః క్వచిత్ |
జ్ఞానం తథాజ్ఞానమిదం ద్వయం హరౌ
రామే కథం స్థాస్యతి శుద్ధచిద్ధనే || ౨౩||

తస్మాత్పరానన్దమయే రఘూత్తమే
విజ్ఞానరూపే హి న విద్యతే తమః |
అజ్ఞానసాక్షిణ్యరవిన్దలోచనే
మాయాశ్రయత్వాన్న హి మోహకారణమ్ || ౨౪||

అత్ర తే కథయిష్యామి రహస్యమపి దుర్లభమ్ |
సీతారామమరుత్సానుసంవాదం మోక్షసాధనమ్ || ౨౫||

పురా రామాయణే రామే రావణం దేవకణ్ణకమ్ |
హత్వా రణే రణశ్లాఘి సపుత్రబలవాహనమ్ || ౨౬||

సీతయా సహ సుగ్రీవలక్ష్మణాభ్యాం సమన్వితః |
అయోధ్యామగమద్రామో హనూమత్ప్రముఖైర్వృతః || ౨౭||

అభిషిక్తః పరివృతో వసిష్ఠాద్యైర్మహాత్మభిః |
సింహాసనే సమాసీనః కోటిసూర్యసమప్రభః || ౨౮||

దృష్ట్వా తదా హనూమన్తం ప్రాజ్ఞులిం పురతః స్థితమ్ |
కృతకార్యం నిరాకాంక్షం జ్ఞానాపేక్షం మహామతిమ్ || ౨౯||

రామః సీతామువాచేదం బ్రూహి తత్త్వం హనూమతే |
నిష్కల్మషోఽయం జ్ఞానస్య పాత్రం నో నిత్యభక్తిమాన్ || ౩౦||

తథేతి జానకీ ప్రాహ తత్త్వం రామస్య నిశ్చితమ్ |
హనూమతే ప్రపన్నాయ సీతా లోకవిమోహిణి || ౩౧||

సీతోవాచ

రామం విద్ధి పరం బ్రహ్మ సచ్చిదానందమద్వయమ్ |
 సర్వోపాధివినిర్ముక్తం సత్తామాత్రమగోచరమ్ || 3౨||

ఆనందం నిర్మలం శాంతం నిర్వికారం నిరంజనమ్ |
 సర్వవ్యాపినమాత్మానం స్వప్రకాశమకల్మషమ్ || 33||

మాం విద్ధి మూలప్రకృతిం సర్గస్థిత్యంతకారిణీమ్ |
 తస్య సన్నిధిమాత్రేణ సృజామీదమతన్రితా || 3౪||

తత్సాన్నిధ్యాన్మయా సృష్టం తస్మిన్నారోప్యతేఽబుధైః |
 అయోధ్యానగరే జన్మ రఘువంశేఽతినిర్మలే || 3౫||

విశ్వామిత్రసహాయత్వం మఖసంరక్షణం తతః |
 అహల్యాశాపశమనం చాపభక్తో మహేశితుః || 3౬||

మత్పాణిగ్రహణం పశ్చాద్భార్గవస్య మదక్షయః |
 అయోధ్యానగరే వాసో మయా ద్వాదశవార్షికః || 3౭||

దణ్డకారణ్యగమనం విరాధవధ ఏవ చ |
 మాయామారీచమరణం మాయాసీతాహృతిస్తథా || 3౮||

జటాయుషో మోక్షలాభః కబన్ధస్య తథైవ చ |
 శబర్యాః పూజనం పశ్చాత్సుగ్రీవేణ సమాగమః || 3౯||

వాలినశ్చ వధః పశ్చాత్సీతాన్వేషణమేవ చ |
 సేతుబన్ధశ్చ జలధౌ లక్ష్మాయాశ్చ నిరోధనమ్ || ౪౦||

రావణస్య వధో యుద్ధే సపుత్రస్య దురాత్మనః |
 విభీషణే రాజ్యదానం పుష్పకేణ మయా సహ || ౪౧||

అయోధ్యాగమనం పశ్చాద్ద్రాజ్యే రామాభిషేచనమ్ |
 ఏవమాదీని కర్మాణి మయైవాచరితాన్యపి
 ఆరోపయన్తి రామేఽస్మిన్నిర్వికారేఽఖిలాత్మని || ౪౨||

రామో న గచ్ఛతి న తిష్ఠతి నానుశోచత్యాకాంక్షితే
 త్యజతి నో న కరోతి కింఞ్చిత్ |
 ఆనందమూర్తిరచలః పరిణామహీనో
 మాయాగుణాననుగతో హి తథా విభాతి || ౪3||

తతో రామః స్వయం ప్రాహ హనూమస్తముపస్థితమ్ ।
 శృణు తత్త్వం ప్రవక్ష్యామి హ్యేతానాత్మపరాత్మనామ్ ॥ ౪౪ ॥
 ఆకాశస్య యథా భేదస్త్రివిధో దృశ్యతే మహాన్ ।
 జలాశయే మహాకాశస్తదవచ్ఛిన్న ఏవ హి ।
 ప్రతిబిమ్బాఖ్యమపరం దృశ్యతే త్రివిధం నభః ॥ ౪౫ ॥
 బుద్ధ్యవచ్ఛిన్నవైతన్యమేకం పూర్ణమథాపరమ్ ।
 ఆభాసస్తవపరం బిమ్బభూతమేవం త్రిధా చితిః ॥ ౪౬ ॥
 సాభాసబుద్ధేః కర్తృత్వమవిచ్ఛిన్నేఽవికారిణి ।
 సాక్షిణ్యారోప్యతే భ్రాన్త్యా జీవత్వం చ తథా బుద్ధైః ॥ ౪౭ ॥
 ఆభాసస్తు మృషా బుద్ధిరవిద్యాకార్యముచ్యతే ।
 అవిచ్ఛిన్నం తు తదబ్బ్రహ్మ విచ్ఛేదస్తు వికల్పతః ॥ ౪౮ ॥
 అవిచ్ఛిన్నస్య పూర్ణేన ఏకత్వం ప్రతిపాద్యతే ।
 తత్త్వమస్యాదివాక్యైశ్చ సాభాసస్యాహమస్తథా ॥ ౪౯ ॥
 ఐక్యజ్ఞానం యదోత్పన్నం మహావాక్యేన చాత్మనోః ।
 తదాఽవిద్యా స్వకార్యైశ్చ నశ్యత్యేవ న సంశయః ॥ ౫౦ ॥
 ఏతద్విజ్ఞాయ మద్భక్తో మద్భావాయోపపద్యతే ।
 మద్భక్తివిముఖానాం హి శాస్త్రగర్భేషు ముహ్యతామ్ ।
 న జ్ఞానం న చ మోక్షః స్వాత్మేషాం జన్మశతైరపి ॥ ౫౧ ॥
 ఇదం రహస్యం హృదయం మమాత్మనో
 మయైవ సాక్షాత్కథితం తవానఘ ।
 మద్భక్తిహీనాయ శరాయ న త్వయా
 దాతవ్యమైన్ద్రాదపి రాజ్యతోఽధికమ్ ॥ ౫౨ ॥
 శ్రీమహాదేవ ఉవాచ
 ఏతత్తేఽభిహితం దేవి శ్రీరామహృదయం మయా ।
 అతిగుహ్యతమం హృద్యం పవిత్రం పాపశోధనమ్ ॥ ౫౩ ॥
 సాక్షాద్రామేణ కథితం సర్వవేదాస్తసంక్లహమ్ ।
 యః పఠేత్సతతం భక్త్యా స ముక్తో నాత్ర సంశయః ॥ ౫౪ ॥
 బ్రహ్మహత్యాది పాపాని బహుజన్మార్జితాన్యపి ।

నశ్యన్వేప న సన్దేహో రామస్య వచనం యథా || ౫౫ ||

యోఽతిభ్రష్టోఽతిపాపీ పరధనపరదారేషు నిత్యోద్యతో వా
 స్తేయీ బ్రహ్మఘ్నమాతాపితృవధనిరతో యోగివృన్దాపకారీ
 యః సమ్పూజ్యాభిరామం పఠతి చ హృదయం రామచన్ద్రస్య భక్త్యా
 యోగీన్ద్రైరప్యలభ్యం పదమిహ లభతే సర్వదేవైః స పూజ్యమ్ || ౫౬ ||

ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే ఉమామహేశ్వరసంవాదే బాలకాణ్డే
 శ్రీరామహృదయం నామ ప్రథమః సర్గః || ౧ ||

|| ద్వితీయః సర్గః ||

పార్వత్యువాచ

ధన్యాస్యనుగృహీతాస్మి కృతార్థాస్మి జగత్ప్రభో |
 విచ్ఛిన్నో మేఽతిసన్దేహగ్రన్ధిర్భవదనుగ్రహాత్ || ౧ ||

త్వన్ముఖాద్గలితం రామతత్త్వామృతరసాయనమ్ |
 పిబన్త్యా మే మనో దేవ న తృప్యతి భవాపహమ్ || ౨ ||

శ్రీరామస్య కథా త్వత్తః శ్రుతా సజ్జీపతో మయా |
 ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి విస్తరేణ సుఖటాక్షరమ్ || ౩ ||

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ

శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి గుహ్యోద్గుహ్యతరం మహాత్ |
 అధ్యాత్మరామచరితం రామేణోక్తం పురా మమ || ౪ |
 తదద్య కథయిష్యామి శృణు తాపత్రయాపహమ్ |
 యచ్ఛుత్వా ముచ్యతే జన్తురజ్ఞానోత్థమహాభయాత్ |
 ప్రాప్నోతి పరమామృద్ధిమ్ దీర్ఘాయుః పుత్రసన్తతిమ్ || ౫ ||

భూమిర్భారేణ మగ్నా దశవదనముఖాశేషరక్షోగణానాం
 ధృత్వా గోరూపమాదౌ దివిజమునిజనైః సాకమబ్జాసనస్య |
 గత్వా లోకం రుదస్తీ వ్యసనముపగతం బ్రహ్మణే ప్రాహ సర్వం
 బ్రహ్మ ధ్యాత్వా ముహూర్తం సకలమపి హృదావేదశేషాత్మకత్వాత్ || ౬ ||

తస్మాత్క్షీరసముద్రతీరమగమద్ బ్రహ్మథ దేవైర్వృతో

దేవ్యా చాఖిలలోకహృత్స్సమజరం సర్వజ్ఞమీశం హరిమ్ |
 ఆస్తోషీమచ్ఛుతసిద్ధనిర్మలపదైః స్తోత్రైః పురాణోద్భవైః
 భక్త్యా గద్గదయా గిరాతివిమలైరానందబాష్పైర్వృతః || ౭ ||

తతః స్ఫురత్సహస్రాంశుసహస్రసదృశప్రభః |
 ఆవిరాసీద్ధరిః ప్రాచ్యాం దిశాం వ్యపనయన్తస్యమః || ౮ ||

కథశ్చీద్యుష్టవాన్ బ్రహ్మ దుర్దర్శమకృతాత్మనామ్ |
 ఇన్ద్రసీలప్రతీకాశం స్మితాస్యం పద్మలోచనమ్ || ౯ ||

కీరీటహారకేయూరకుణ్డలైః కటకాదిభిః |
 విభ్రాజమానం శ్రీవత్సకౌస్తుభప్రభయాన్వితమ్ || ౧౦ ||

స్తువద్భిః సనకాద్వైశ్చ పార్షదైః పరివేష్టితమ్ |
 శంఖచక్రగదాపద్మవనమాలావిరాజితమ్ || ౧౧ ||

స్వర్ణయజ్ఞోపవీతేన స్వర్ణవర్ణామృరేణ చ |
 శ్రియా భూమ్యా చ సహితం గరుడోపరి సంస్థితమ్ || ౧౨ ||

హర్షగద్గదయా వాచా స్తోతుం సముపచక్రమే || ౧౩ ||

బ్రహ్మోవాచ

నతోఽస్మి తే పదం దేవ ప్రాణబుద్ధీన్ద్రియాత్మభిః |
 యచ్చిన్త్యతే కర్మపాశాద్ధృది నిత్యం ముముక్షుభిః || ౧౪ ||

మాయయా గుణమయ్యా త్వం సృజస్యవసి లుమ్పసి |
 జగత్తేన న తే లేప ఆనన్దానుభవాత్మనః || ౧౫ ||

తథా శుద్ధిర్న దుష్టానాం దానాధ్యయనకర్మభిః |
 శుద్ధాత్మతా తే యశసి సదా భక్తిమతాం యథా || ౧౬ ||

అతస్తవాఙ్మిర్యే దృష్టశ్చిత్తదోషాపనుత్తయే |
 సద్యోఽన్తర్వృదయే నిత్యం మునిభిః సాత్వతైర్వృతః || ౧౭ ||

బ్రహ్మద్వైః స్వార్థసిద్ధ్యర్థమస్మాభిః పూర్వనేవితః |
 అపరోఽనుభూత్యర్థం జ్ఞానిభిర్వృది భావితః || ౧౮ ||

తవాఙ్మిపూజానిర్మాల్యతులసీమాలయా విభో |
 స్పర్శతే వక్షసి పదం లభ్యాపి శ్రీః సపత్నివత్ || ౧౯ ||

అతస్త్యత్పాదభక్తేషు తవ భక్తిః శ్రియోఽధికా ।
 భక్తిమేవాభివాఞ్శున్తి త్వద్భక్తాః సారవేదినః ॥ ౨౦ ॥
 అతస్త్యత్పాదకమలే భక్తిరేవ సదాస్తు మే ।
 సంసారాఽఽమయతప్తానాం భేషజం భక్తిరేవ తే ॥ ౨౧ ॥
 ఇతి బ్రువన్తం బ్రహ్మీణం బభాషే భగవాన్ హరిః ।
 కిం కరోమీతి తం వేధాః ప్రత్యువాచాతిహర్షితః ॥ ౨౨ ॥
 భగవన్ రావణో నామ పౌలస్త్యతనయో మహాన్ ।
 రాక్షసానామధిపతిర్మద్ధత్తవరదర్పితః ॥ ౨౩ ॥
 త్రిలోకీం లోకపాలాన్స్సృ బాధతే విశ్వబాధకః ।
 మానుషేణ మృతిస్తస్య మయా కల్యాణ కల్పితా ॥ ౨౪ ॥
 అతస్త్యం మానుషో భూత్వా జహి దేవరిపుం ప్రభో ॥ ౨౫ ॥

శ్రీభగవానువాచ

కశ్యపస్య వరో దత్తస్తపసా తోషితేన మే ।
 యాచితః పుత్రభావాయ తథేత్యగ్గీకృతం మయా ।
 స ఇదానీం దశరథో భూత్వా తిష్ఠతి భూతలే ॥ ౨౬ ॥
 తస్యాహం పుత్రతామేత్య కౌసల్యాయాం శుభే దినే ।
 చతుర్ధాఽఽత్మానమేవాహం సృజామీతరయోః పృథక్ ॥ ౨౭ ॥
 యోగమాయాపి సీతేతి జనకస్య గృహే తదా ।
 ఉత్పత్యతే తయా సార్థం సర్వం సమ్పాదయామ్యహమ్ ।
 ఇత్యుక్తాన్తర్దధే విష్ణుర్బ్రహ్మ దేవానథాబ్రవీత్ ॥ ౨౮ ॥

బ్రహ్మోవాచ

విష్ణుర్మానుషరూపేణ భవిష్యతి రఘోః కులే ॥ ౨౯ ॥
 యూయం సృజధ్వం సర్వేఽపి వానరేష్వంశసమ్భవాన్ ।
 విష్ణోః సహాయం కురుత యావత్త్సాస్యతి భూతలే ॥ ౩౦ ॥
 ఇతి దేవాన్ సమాదిశ్య సమాశ్వాస్య చ మేదినీమ్ ।
 యయౌ బ్రహ్మ స్వభవనం విజ్వరః సుఖమాస్థితః ॥ ౩౧ ॥
 దేవాశ్చ సర్వే హరిరూపధారిణః
 స్థితాః సహాయార్థమితస్తతో హరేః ।

మహాబలాః పర్వతవృక్షయోధినః

ప్రతీక్షమాణా భగవన్తమీశ్వరమ్ ॥ ౩౨॥

ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే ఉమామహేశ్వరసంవాదే

బాలకాణ్డే ద్వితీయః సర్గః ॥ ౨॥

॥ తృతీయః సర్గః ॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ

అథ రాజా దశరథః శ్రీమాన్ సత్యపరాయణః ।

అయోధ్యాధిపతిర్వీరః సర్వలోకేషు విశ్రుతః ॥ ౧॥

సోఽనపత్యత్వదుఃఖేన పీడితో గురుమేకదా ।

వసిష్ఠం స్వకులాచార్యమభివాద్యేదమబ్రవీత్ ॥ ౨॥

స్వామిన్ పుత్రాః కథం మే స్యుః సర్వలక్షణలక్షితాః ।

పుత్రహీనస్య మే రాజ్యం సర్వం దుఃఖాయ కల్పతే ॥ ౩॥

తతోఽబ్రవీద్యసిష్ఠస్తం భవిష్యన్తి సుతాస్తవ ।

చత్వారః సత్త్వసమ్పన్నా లోకపాలా ఇవాపరాః ॥ ౪॥

శాన్తాభర్రారమాసీయ ఋష్యశ్ం తపోధనమ్ ।

అస్మాభిః సహితః పుత్రకామేష్టిం శీఘ్రమాచర ॥ ౫॥

తథేతి మునిమాసీయ మన్త్రిభిః సహితః శుచిః ।

యజ్ఞకర్మ సమారేభే మునిభిర్వీతకల్మషైః ॥ ౬॥

శ్రద్ధయా హూయమానేఽగ్నౌ తప్తజామ్బూనదప్రభః ।

పాయసం స్వర్ణపాత్రస్థం గృహీత్వోవాచ హవ్యవాత్ ॥ ౭॥

గృహాణ పాయసం దివ్యం పుత్రీయం దేవనిర్మితమ్ ।

లప్స్యసే పరమాత్మానం పుత్రత్వేన న సంశయః ॥ ౮॥

ఇత్యుక్త్వా పాయసం దత్త్వా రాజ్ఞే సోఽన్తర్దధేఽనలః ।

వవన్దే మునిశార్దూలౌ రాజా లభ్యమనోరథః ॥ ౯॥

వసిష్ఠఋష్యశ్ంజ్ఞాభ్యామనుజ్ఞాతో దదౌ హవిః ।

కౌసల్యాయై స్వకేయ్యై అర్థమర్థం ప్రయత్నతః ॥ ౧౦॥

తతః సుమిత్రా సమాప్నా జగ్గుధ్నుః పౌత్రికం చరుమ్ |
కౌసల్యా తు స్వభాగార్థం దదౌ తస్యై ముదాన్వితా || ౧౧||

కైకేయీ చ స్వభాగార్థం దదౌ ప్రీతినమన్వితా |
ఉపభుజ్య చరుం సర్వాః స్త్రియో గర్భసమన్వితాః || ౧౨||

దేవతా ఇవ రేజస్తాః స్వభాసా రాజమన్దిరే |
దశమే మాసి కౌసల్యా సుషువే పుత్రమద్భుతమ్ || ౧౩||

మధుమాసే సితే పక్షే నవమ్యాం కర్కటే శుభే |
పునర్వస్వక్షసహితే ఉచ్ఛస్థే గ్రహపఞ్చకే || ౧౪||

మేషం పూషణి సమాప్నోష్టే పుష్యవృష్టినమాకులే |
ఆవిరాసీజ్జగన్నాథః పరమాత్మా సనాతనః || ౧౫||

సీలోత్పలదలశ్యామః పీతవాసాశ్చతుర్భుజః |
జలజారుణనేత్రాంతః స్ఫురత్కుణ్డలమణ్డీతః || ౧౬||

సహస్రార్కప్రతీకాశః కిరీటీ కుఞ్చితాలకః |
శఙ్ఖచక్రగదాపద్మవనమాలావిరాజితః || ౧౭||

అనుగ్రహోఖ్యహృత్ఫేన్ద్రసూచకస్మితచన్దికః |
కరుణారససమ్పూర్ణవిశాలోత్పలలోచనః |

శ్రీవత్సహారకేయూరనూపురాదివిభూషణః || ౧౮||

దృష్ట్వా తం పరమాత్మానం కౌసల్యా విస్మయాకులా |
హర్షాశ్రుపూర్ణనయనా నత్వా ప్రాజ్ఞాలిరబ్రవీత్ || ౧౯||

కౌసల్యోవాచ

దేవదేవ నమస్తేఽస్తు శఙ్ఖచక్రగదాధర |
పరమాత్మాచ్యుతోఽనంతః పూర్ణస్త్వం పురుషోత్తమః || ౨౦||

వదన్త్యగోచరం వాచాం బుద్ధ్యాదీనామతీన్ద్రియమ్ |
త్వాం వేదవాదినః సత్తామాత్రం జ్ఞానైకవిగ్రహమ్ || ౨౧||

త్వమేవ మాయయా విశ్వం సృజస్యవసి హన్ని చ |
సత్త్వాదిగుణసంయుక్తస్తుర్య ఏవామలః సదా || ౨౨||

కరోషీవ న కర్తా త్వం గచ్ఛసీవ న గచ్ఛసి |

శృణోషి న శృణోషివ పశ్యసీవ న పశ్యసి || ౨౩||

అప్రాణో హ్యమనాః శుద్ధ ఇత్యాది శ్రుతిరబ్రవీత్ |
సమః సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠన్నపి న లక్ష్యనే || ౨౪||

అజ్ఞానధాన్వబిత్తానాం వ్యక్త ఏవ సుమేధసామ్ |
జరరే తవ దృశ్యనే బ్రహ్మాణ్ణాః పరమాణవః || ౨౫||

త్వం మమోదరసమ్భూత ఇతి లోకాన్ విడమ్భనే |
భక్తేషు పారవశ్యం తే దృష్టం మేఽద్య రఘూత్తమ || ౨౬||

సంసారసాగరే మగ్నా పతిపుత్రధనాదిషు |
భ్రమామి మాయయా తేఽద్య పాదమూలముపాగతా || ౨౭||

దేవ త్వద్రూపమేతన్నే సదా తిష్ఠతు మానసే |
ఆవృణోతు న మాం మాయా తవ విశ్వవిమోహిణీ || ౨౮||

ఉపసంహర విశ్వాత్మన్నదో రూపమతౌకికమ్ |
దర్శయస్వ మహానన్దబాలభావం సుకోమలమ్ |
లలితాలిఙ్గాలాలాపైస్తరిష్యామ్యుత్కటం తమః || ౨౯||

శ్రీభగవానువాచ

యద్యదిష్టం తవాస్త్వమ్ప తత్రద్భవతు నాన్యథా || ౩౦||

అహం తు బ్రహ్మణా పూర్వం భూమేర్భారాపనుత్తయే |
ప్రార్థితో రావణం హస్తుం మానుషత్వముపాగతః || ౩౧||

త్వయా దశరథేనాహం తపసారాధితః పురా |
మత్పుత్రత్వాభికాఙ్క్షిణ్యా తథా కృతమనినితే || ౩౨||

రూపమేతత్త్వయా దృష్టం ప్రాక్తనం తపసః ఫలమ్ |
మద్దర్శనం విమోక్షాయ కల్పతే హ్యన్యదుర్లభమ్ || ౩౩||

సంవాదమావయోర్యస్తు పరేద్వా శృణుయాదపి |
స యాతి మమ సారూప్యం మరణే మత్స్పృతిం లభేత్ || ౩౪||

ఇత్యుక్త్వా మాతరం రామో బాలో భూత్వా రురోద హ |
బాలత్వేఽపీన్ద్రనీలాభో విశాలాక్షోఽతిసుందరః || ౩౫||

బాలారుణప్రతీకాశో లాలితాఖిలలోకపః |
అథ రాజా దశరథః శ్రుత్వా పుత్రోద్భవోత్సవమ్ |

ఆనన్దార్ణవమగ్నోఽసావాయయౌ గురుణా సహ || 3౬ ||

రామం రాజీవపత్రాక్షం దృష్ట్వా హర్షాశ్రుసమ్ప్లుతః |
గురుణా జాతకర్మాణి కర్తవ్యాని చకార సః || 3౭ ||

కైకేయీ చాథ భరతమసూత కమలేక్షణా |
సుమిత్రాయాం యమౌ జాతౌ పూర్ణేస్థసదృశాననౌ || 3౮ ||

తదా గ్రామసహస్రాణి బ్రాహ్మణేభ్యో ముదా దదౌ |
సువర్ణాని చ రత్నాని వాసాంసి సురభిః శుభాః || 3౯ ||

యస్మిన్ రమన్తే మునయో విద్యయా జ్ఞానవిప్లవే |
తం గురుః ప్రాహ రామేతి రమణాద్రామ ఇత్యపి || ౪౦ ||

భరణాద్భరతో నామ లక్ష్మణం లక్షణాన్వితమ్ |
శత్రుఘ్నం శత్రుహంతారమేవం గురురభాషత || ౪౧ ||

లక్ష్మణో రామచన్ద్రేణ శత్రుఘ్నా భరతేన చ |
ద్వస్ద్విభూయ చరన్తౌ తౌ పాయసాంశానుసారతః || ౪౨ ||

రామస్తు లక్ష్మణేనాథ విచరన్ బాలలీలయా |
రమయామాస పితరౌ చేష్టితైర్ముగ్ధభాషితైః || ౪౩ ||

భాలే స్వర్ణమయాశ్వత్థపర్ణముక్తాఫలప్రభమ్ |
కణ్ఠే రత్నమణివ్రాతమధ్యదీపినఖాఞ్చితమ్ || ౪౪ ||

కర్ణయోః స్వర్ణసమ్పన్నరత్నార్జునసటాలుకమ్ |
శిఙ్గానమణిమణ్డీరకటిసూత్రాఙ్గదైర్వృతమ్ || ౪౫ ||

స్మితవక్త్రాల్పదశనమిన్ద్రసీలమణిప్రభమ్ |
అఙ్గణే రిఙ్గమాణం తం తర్ణకానను సర్వతః |

దృష్ట్వా దశరథో రాజా కౌసల్యా ముముదే తదా || ౪౬ ||
భోక్ష్యమాణో దశరథో రామమేహీతి చాసకృత్ |

ఆహ్వయత్యతిహర్షేణ ప్రేష్టా నాయాతి లీలయా || ౪౭ ||
ఆనయేతి చ కౌసల్యామాహ సా సస్మితా సుతమ్ |

ధావత్యపి న శక్నోతి స్పృష్టుం యోగిమనోగతిమ్ || ౪౮ ||
ప్రహసన్ స్వయమాయాతి కర్ణమాఙ్కితపాణినా |

కిఞ్చిద్ధృహీత్వా కవలం పునరేవ పలాయతే || ౪౯ ||

కౌసల్యా జననీ తస్య మాసి మాసి ప్రకుర్వతీ ।
 వాయనాని విచిత్రాణి సమలజ్ఞుత్య రాఘవమ్ ॥ ౫౦॥
 అపూపాన్ మోదకాన్ కృత్వా కర్ణశమ్కులికాస్తథా ।
 కర్ణపూరాన్స్పృచి వివిధాన్ వర్షవృద్ధౌ చ వాయనమ్ ॥ ౫౧॥
 గృహకృత్యం తయా త్యక్తం తస్య చాపల్యకారణాత్ ।
 ఏకదా రఘునాథోఽసౌ గతో మాతరమన్తికే ॥ ౫౨॥
 భోజనం దేహి మే మాతర్న శ్రుతం కార్యసక్తయా ।
 తతః క్రోధేన భాణ్డాని లగుడేనాహనత్తదా ॥ ౫౩॥
 శిష్యస్థం పాతయామాస గవ్యం చ నవనీతకమ్ ।
 లక్ష్మణాయ దదౌ రామో భరతాయ యథాక్రమమ్ ॥ ౫౪॥
 శత్రుఘ్నాయ దదౌ పశ్చాద్దధి దుగ్ధం తదైవ చ ।
 సూదేన కథితే మాత్రే హాస్యం కృత్వా ప్రధావతి ॥ ౫౫॥
 ఆగతాం తాం విలోక్యాథ తతః సర్వైః పలాయితమ్ ।
 కౌసల్యా ధావమానాపి ప్రస్థలన్తి పదే పదే ॥ ౫౬॥
 రఘునాథం కరే ధృత్వా కిఞ్చిన్నోవాచ భామినీ ।
 బాలభావం సమాశ్రిత్య మన్దం మన్దం రురోద హ ॥ ౫౭॥
 తే సర్వే లాలితా మాత్రా గాఢమాలిఙ్గ్య యత్నతః ।
 ఏవమానన్దసన్దోహజగదానన్దకారకః ॥ ౫౮॥
 మాయాబాలవపుర్వత్వా రమయామాస దమ్పతీ ।
 అథ కాలేన తే సర్వే కౌమారం ప్రతిపేదిరే ॥ ౫౯॥
 ఉపనీతా వసిష్ఠేన సర్వవిద్యావిశారదాః ।
 ధనుర్వేదే చ నిరతాః సర్వశాస్త్రార్థవేదినః ॥ ౬౦॥
 బభూవుర్జగతాం నాథా లీలయా నరరూపిణః ।
 లక్ష్మణస్తు సదా రామమనుగచ్ఛతి సాదరమ్ ॥ ౬౧॥
 సేవ్యసేవకభావేన శత్రుఘ్నో భరతం తథా ।
 రామశ్చాపధరో నిత్యం తూణీబాణాన్వితః ప్రభుః ॥ ౬౨॥
 అశ్వారూఢో వనం యాతి మృగయామై సలక్ష్మణః ।

హత్వా దుష్టమృగాన్ సర్వాన్ పిత్రే సర్వం న్యవేదయత్ || ౬౩||

ప్రాతరుత్థాయ సుస్నాతః పితరావభివాద్య చ |

పారకార్యాణి సర్వాణి కరోతి వినయాన్వితః || ౬౪||

బన్ధుభిః సహితో నిత్యం భుక్త్వా మునిభిరన్వహమ్ |

ధర్మశాస్త్రహస్యాని శృణోతి వ్యాకరోతి చ || ౬౫||

ఏవం పరాత్మా మనుజావతారో మనుష్యలోకాననుసృత్య సర్వమ్ |

చక్రేఽవికారీ పరిణామహీనో విచార్యమాణే న కరోతి కిञ్చిత్ || ౬౬||

ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే ఉమామహేశ్వరసంవాదే

బాలకాణ్డే తృతీయః సర్గః || ౩||

|| చతుర్థః సర్గః ||

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ

కదాచిత్కేశికోఽభ్యాగాదయోధ్యాం జ్వలనప్రభః |

ద్రష్టుం రామం పరాత్మానం జాతం జ్ఞాత్వా స్వమాయయా || ౧||

దృష్ట్వా దశరథో రాజా ప్రత్యుత్థాయాచిరేణ తు |

వసీష్ఠేన సమాగమ్య పూజయిత్వా యథావిధి || ౨||

అభివాద్య మునిం రాజా ప్రాజ్ఞులిర్భక్తీనస్తుధీః |

కృతార్థోఽస్మి మునీన్ద్రాహం త్వదాగమనకారణాత్ || ౩||

త్వద్విధా యద్గృహమ్ యాన్తి తత్రైవాయాన్తి సమృదః |

యదర్థమాగతోఽసి త్వం బ్రూహి సత్యం కరోమి తత్ || ౪||

విశ్వామిత్రోఽపి తం ప్రీతః ప్రత్యువాచ మహీపతిమ్ |

అహం పర్వణి సమాప్రాప్తే దృష్ట్వా యష్టుం సురాన్ పితృన్ || ౫||

యదారభే తదా దైత్యా విఘ్నం కుర్వన్తి నిత్యశః |

మారీచశ్చ సుబాహుశ్చాపరే చానుచరాస్తయోః || ౬||

అతస్తయోర్వధార్థాయ జ్యేష్ఠం రామం ప్రయచ్ఛ మే |

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా తవ శ్రేయో భవిష్యతి || ౭||

వసిష్ఠేన సహామస్త్య దీయతాం యది రోచతే ।
 పప్రచ్ఛ గురుమేకాన్తే రాజా చిన్తాపరాయణః ॥ ౮॥
 కిం కరోమి గురో రామం త్యక్తుం నోత్సహతే మనః ।
 బహువర్షసహస్రాన్తే కష్టేనోత్పాదితాః సుతాః ॥ ౯॥
 చత్వారోఽమరతుల్యాన్తే తేషాం రామోఽతివల్లభః ।
 రామస్త్వితో గచ్ఛతి చేన్న జీవామి కథన్చన ॥ ౧౦॥
 ప్రత్యాఖ్యాతో యది మునిః శాపం దాస్యత్యసంశయః ।
 కథం శ్రేయో భవేన్మహ్యామసత్యం చాపి న స్పృశేత్ ॥ ౧౧॥

వసిష్ఠ ఉవాచ

శృణు రాజన్ దేవగుహ్యాం గోపనీయం ప్రయత్నతః ।
 రామో న మానుషో జాతః పరమాత్మా సనాతనః ॥ ౧౨॥
 భూమేర్భారావతారాయ బ్రహ్మణా ప్రార్థితః పురా ।
 స ఏవ జాతో భవనే కౌసల్యాయాం తవానఘ ॥ ౧౩॥
 త్వం తు ప్రజాపతిః పూర్వం కశ్యపో బ్రహ్మణః సుతః ।
 కౌసల్యా చాదితిర్దేవమాతా పూర్వం యశస్వినీ ॥ ౧౪॥
 భవంతౌ తప ఉగ్రం వై తేపాథే బహువత్సరమ్ ।
 అగ్రామ్యవిషయౌ విష్ణుపూజాధ్యానైకతత్పరౌ ।
 తదా ప్రసన్నో భగవాన్ వరదో భక్తవత్సలః ॥ ౧౫॥
 వృణోష్య వరమిత్సుక్తే త్వం మే పుత్రో భవామల ।
 ఇతి త్వయా యాచితోఽసౌ భగవాన్ భూతభావనః ॥ ౧౬॥
 తథేత్సుక్త్యాద్య పుత్రస్తే జాతో రామః స ఏవ హి ।
 శేషస్తు లక్ష్మణో రాజన్ రామమేవాన్వపద్యత ॥ ౧౭॥
 జాతౌ భరతశత్రుఘ్నౌ శఙ్ఖచక్రే గదాభృతః ।
 యోగమాయాపి సీతేతి జాతా జనకనన్దినీ ॥ ౧౮॥
 విశ్వామిత్రోఽపి రామాయ తాం యోజయితుమాగతః ।
 ఏతద్గుహ్యతమం రాజన్న వక్తవ్యం కదాచన ॥ ౧౯॥
 అతః ప్రీతేన మనసా పూజయిత్వాథ కౌశికమ్ ।
 ప్రేషయన్వ రమానాథం రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ ॥ ౨౦॥

వసిష్ఠేనైవముక్తస్తు రాజా దశరథస్తదా ।
 కృతకృత్యమివాత్మానం మేనే ప్రముదితాంతరః ॥ ౨౧॥
 ఆహూయ రామరామేతి లక్ష్మణేతి చ సాదరమ్ ।
 ఆలిక్ష్ణ్య మూర్ధ్న్యవప్తూయ కౌశికాయ సమర్పయత్ ॥ ౨౨॥
 తతోఽతిహృష్టో భగవాన్ విశ్వామిత్రః ప్రతాపవాన్ ।
 ఆశీర్భరభినన్ద్యాథ ఆగతౌ రామలక్ష్మణౌ ।
 గృహీత్వా చాపతూణీరబాణఖడ్గధరౌ యయౌ ॥ ౨౩॥
 కిఞ్చిద్దేశమతిక్రమ్య రామమాహూయ భక్తితః ।
 దదౌ బలాం చాతిబలాం విద్యే ద్వే దేవనిర్మితే ॥ ౨౪॥
 యయోర్గ్రహణమాత్రేణ క్షుత్క్షామాది న జాయతే ॥ ౨౫॥
 తత ఉత్తిర్య గణ్ఠాం తే తాటకావనమాగమన్ ।
 విశ్వామిత్రస్తదా ప్రాహ రామం సత్యపరాక్రమమ్ ॥ ౨౬॥
 అత్రాస్తి తాటకా నామ రాక్షసీ కామరూపిణీ ।
 బాధతే లోకమఖిలం జహి తామవిచారయన్ ॥ ౨౭॥
 తథేతి ధనురాదాయ సగుణం రఘునన్దనః ।
 టక్కారమకరోత్తేన శబ్దేనాపూరయద్వనమ్ ॥ ౨౮॥
 తచ్చుత్వాసహమానా సా తాటకా ఘోరరూపిణీ ।
 క్రోధసంమూర్చ్ఛితా రామమభిదుద్రావ మేఘవత్ ॥ ౨౯॥
 తామేకేన శరేణాశు తాడయామాస వక్షసి ।
 పపాత విపినే ఘోరా వమస్తీ రుధిరం బహు ॥ ౩౦॥
 తతోఽతిసున్దరీ యక్షీ సర్వాభరణభూషితా ।
 శాపాత్పిశాపతాం ప్రాప్తా ముక్తా రామప్రసాదతః ॥ ౩౧॥
 నత్వా రామం పరిక్రమ్య గతా రామాజ్ఞయా దివమ్ ॥ ౩౨॥
 తతోఽతిహృష్టః పరిరభ్య రామం
 మూర్ధన్యవప్తూయ విచిన్త్య కిఞ్చిత్ ।
 సర్వాస్త్రజాలం సరహస్యమస్త్రం
 ప్రీత్యాభిరామాయ దదౌ మునీన్ద్రః ॥ ౩౩॥
 ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే ఉమామహేశ్వరసంవాదే

బాలకాణ్డే చతుర్థః సర్గః ॥ ౪ ॥

॥ పంచమః సర్గః ॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ

తత్ర కామాశ్రమే రమ్యే కాననే మునిసజ్కులే ।
 ఉషిత్వా రజనీమేకాం ప్రభాతే ప్రస్థితాః శవైః ॥ ౧ ॥

సిద్ధాశ్రమం గతాః సర్వే సిద్ధచారణసేవితమ్ ।
 విశ్వామిత్రేణ సన్దిష్టా మునయస్తన్నివాసినః ॥ ౨ ॥

పూజాం చ మహతీం చక్రూ రామలక్ష్మణయోర్ద్రుతమ్ ।
 శ్రీరామః కౌశికం ప్రాహ మునే దీక్షాం ప్రవిశ్యతామ్ ॥ ౩ ॥

దర్శయస్వ మహాభాగ కుతస్తౌ రాక్షసాధమౌ ।
 తథేత్సుక్త్యా మునిర్యష్టమారేభే మునిభిః సహ ॥ ౪ ॥

మధ్యాహ్నే దదృశాతే తౌ రాక్షసౌ కామరూపిణౌ ।
 మారీచశ్చ సుబాహుశ్చ వర్షవౌ రుధిరాస్మిన్ ॥ ౫ ॥

రామోఽపి ధనురాదాయ ద్వౌ బాణౌ సన్దధే సుధీః ।
 ఆకర్ణాన్తం సమాకృష్య విససర్జ తయోః పృథక్ ॥ ౬ ॥

తయోరేకస్తు మారీచం భ్రామయచ్ఛతయోజనమ్ ।
 పాతయామాస జలధౌ తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౭ ॥

ద్వితీయోఽగ్నిమయో బాణః సుబాహుమజయత్క్షణాత్ ।
 అపరే లక్షమణేనాశు హతాన్తదనుయాయినః ॥ ౮ ॥

పుష్పాష్టైరాకిరన్ దేవా రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ ।
 దేవదున్దభయో నేదుస్తుష్టువుః సిద్ధచారణాః ॥ ౯ ॥

విశ్వామిత్రస్తు సమ్పూజ్య పూజార్హం రఘునన్దనమ్ ।
 అఙ్గే నివేశ్య చాలిన్య భక్త్యా బాష్పాకులేక్షణః ॥ ౧౦ ॥

భోజయిత్వా సహ భ్రాత్రా రామం పక్వఫలాదిభిః ।
 పురాణవాక్యైర్మధురైర్పినాయ దివసత్రయమ్ ॥ ౧౧ ॥

చతుర్థేఽహని సమ్ప్రాప్తే కౌశికో రామమబ్రవీత్ |
 రామ రామ మహాయజ్ఞం ద్రష్టుం గచ్ఛామహే వయమ్ || ౧౨||
 విదేహరాజనగరే జనకస్య మహాత్మనః |
 తత్ర మాహేశ్వరం చాపమస్తి న్యస్తం పినాకినా || ౧౩||
 ద్రక్ష్యసి త్వం మహాసత్త్వం పూజ్యనే జనకేన చ |
 ఇత్యుక్త్వా మునిభిస్తాభ్యాం యయౌ గజ్ఞాసమీపగమ్ || ౧౪||
 గౌతమస్యాశ్రమం పుణ్యం యత్రాహల్యాఽఽస్థితా తపః |
 దివ్యపుష్పఫలోపేతపాదపైః పరివేష్టితమ్ || ౧౫||
 మృగపక్షిగణైర్హీనం నానాజన్తువివర్జితమ్ |
 దృష్ట్వావాచ మునిం శ్రీమాన్ రామో రాజీవలోచనః || ౧౬||
 కన్యైతదాశ్రమపదం భాతి భాస్వచ్ఛుభం మహత్ |
 పత్రపుష్పఫలైర్ముక్తం జన్తుభిః పరివర్జితమ్ || ౧౭||
 ఆహ్లాదయతి మే చేతో భగవన్ బ్రూహి తత్త్వతః || ౧౮||
 విశ్వామిత్ర ఉవాచ
 శ్ృణు రామ పురా వృత్తం గౌతమో లోకవిశ్రుతః |
 సర్వధర్మభృతాం శ్రేష్ఠస్తపసారాధయన్ హరిమ్ || ౧౯||
 తస్మై బ్రహ్మ దదౌ కన్యామహల్యాం లోకసున్దరీమ్ |
 బ్రహ్మచర్యేణ సన్తుష్టః శుశ్రూషణపరాయణామ్ || ౨౦||
 తయా సార్థమిహావాత్సిద్ధౌ తమస్తపతాం వరః |
 శక్రస్తు తాం ధర్షయితుమస్తరం ప్రేప్సురన్వహమ్ || ౨౧||
 కదాచిన్మునివేషేణ గౌతమే నిర్గతే గృహాత్ |
 ధర్షయిత్వాథ నిరగాత్త్వరితం మునిరప్యగాత్ || ౨౨||
 దృష్ట్వా యాన్తం స్వరూపేణ మునిః పరమకోపనః |
 పప్రచ్ఛ కత్వం దుష్టాత్మన్ మమ రూపధరోఽధమః || ౨౩||
 సత్యం బ్రూహి న చేద్భస్మ కరిష్యామి న సంశయః |
 సోఽబ్రవిధ్దేవరాజోఽహం పాహి మాం కామకిఙ్కరమ్ || ౨౪||
 కృతం జగుప్పితం కర్మ మయా కుత్పితచేతసా |
 గౌతమః క్రోధతామ్రాక్షః శశాప దివిజాధిపమ్ || ౨౫||

యోనిలమృట దుష్టాత్మన్ సహస్రభగవాన్ భవ ।
 శవ్త్యా తం దేవరాజానం ప్రవిశ్య స్వాశ్రమం ద్రుతమ్ ॥ ౨౬ ॥
 దృష్ట్వాహల్యాం వేపమానాం ప్రాజ్ఞులిం గౌతమోఽబ్రవీత్ ।
 దుష్టే త్వం తిష్ఠ దుర్వృత్తే శిలాయామాశ్రమే మమ ॥ ౨౭ ॥
 నిరాహారా దివారాత్రం తపః పరమమాస్థితా ।
 ఆతపానిలవర్షాదిసహిష్ఠుః పరమేశ్వరమ్ ॥ ౨౮ ॥
 ధ్యాయస్తీ రామమేకాగ్రమనసా హృది సంస్థితమ్ ।
 నానాజన్తువిహీనోఽయమాశ్రమో మే భవిష్యతి ॥ ౨౯ ॥
 ఏవం వర్షసహస్రేషు హ్యనేకేషు గతేషు చ ।
 రామో దాశరథిః శ్రీమానాగమిష్యతి సానుజః ॥ ౩౦ ॥
 యదా త్వదాశ్రయశిలాం పాదాభ్యామాక్రమిష్యతి ।
 తదైవ ధూతపాపా త్వం రామం సమ్పూజ్య భక్తితః ॥ ౩౧ ॥
 పరిక్రమ్య నమస్కృత్య స్తుత్వా శాపాద్విమోక్ష్యనే ।
 పూర్వవన్తమ శుశ్రూషాం కరిష్యసి యథాసుఖమ్ ॥ ౩౨ ॥
 ఇత్యుక్త్వా గౌతమః ప్రాగాద్ధిమవన్తం నగోత్తమమ్ ।
 తదాద్యహల్యా భూతానామదృశ్యా స్వాశ్రమే శుభే ॥ ౩౩ ॥
 తవ పాదరజఃస్పర్శం కాఙ్క్షతే పవనాశనా ।
 ఆస్తేఽద్యాపి రఘుశ్రేష్ఠ తపో దుష్కరమాస్థితా ॥ ౩౪ ॥
 పావయస్వ మునేర్భార్యమహల్యాం బ్రహ్మణః సుతామ్ ।
 ఇత్యుక్త్వా రాఘవం హస్తే గృహీత్వా మునిపుంగవః ॥ ౩౫ ॥
 దర్శయామాస చాహల్యాముగ్రేణ తపసా స్థితామ్ ।
 రామః శిలాం పదా స్పృష్ట్వా తాం చాపశ్యత్తపోధనామ్ ॥ ౩౬ ॥
 ననామ రాఘవోఽహల్యాం రామోఽహమితి చాబ్రవీత్ ।
 తతో దృష్ట్వా రఘుశ్రేష్ఠం పీతకౌశేయవాససమ్ ॥ ౩౭ ॥
 చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రగదాపఙ్కజధారిణమ్ ।
 ధనుర్బాణధరం రామం లక్ష్మణేన సమన్వితమ్ ॥ ౩౮ ॥

స్మితవక్త్రం పద్మనేత్రం శ్రీవత్సాఙ్గీతవక్షసమ్ ।
 సీలమాణిక్యసంకాశం ద్యోతయంతం దిశో దశ ॥ ౩౯॥

దృష్ట్వా రామం రమానాథం హర్షవిస్ఫారితేక్షణా ।
 గౌతమస్య వచః స్మృత్వా జ్ఞాత్వా నారాయణం వరమ్ ॥ ౪౦॥

సమ్పూజ్య విధివద్రామమర్హ్యాదిభిరనిన్దితా ।
 హర్షాశ్రుజలనేత్రాంతా దణ్ణవత్ప్రణిపత్య సా ॥ ౪౧॥

ఉత్థాయ చ పునర్దృష్ట్వా రామం రాజీవతోచనమ్ ।
 పులకాఙ్గీతసర్వాఙ్గా గిరా గద్గదయైలత ॥ ౪౨॥

అహల్యోవాచ

అహో కృతార్థాస్మి జగన్నివాస తే
 పాదాబ్జసంలగ్నరజఃకణాదహమ్ ।
 స్పృశామి యత్పద్మజశక్జురాదిభి-
 ర్విమృగ్యతే రస్థితమానసైః సదా ॥ ౪౩॥

అహో విచిత్రం తవ రామ చేష్టితం
 మనుష్యభావేన విమోహితం జగత్ ।
 చలస్యజస్రం చరణాదివర్జితః
 సమ్పూర్ణ ఆనందమయోఽతిమాయికః ॥ ౪౪॥

యత్పాదపఙ్కజపరాగపవిత్రగాత్రా
 భాగీరథీ భవవిరిఞ్చిముఖాన్ పునాతి ।
 సాక్షాత్ప ఏవ మమ దృగ్విషయో యదాస్తే
 కిం వర్ణ్యతే మమ పురాకృతభాగధేయమ్ ॥ ౪౫॥

మర్త్యావతారే మనుజాకృతిం హరిం
 రామాభిధేయం రమణీయదేహినమ్ ।
 ధనుర్ధరం పద్మవిశాలతోచనం
 భజామి నిత్యం న పరాన్ భజిష్యే ॥ ౪౬॥

యత్పాదపఙ్కజరజః శ్రుతిభిర్విమృగ్యం
 యన్నాభిపఙ్కజభవః కమలాసనశ్చ ।
 యన్నామసారరసికో భగవాన్ పురారిస్తం
 రామచన్ద్రమనిశం హృది భావయామి ॥ ౪౭॥

యస్యావతారచరితాని విరిఞ్చిలోకే
 గాయన్తి నారదముఖా భవపద్మజాద్యాః ।
 ఆనన్దజాశ్రుపరిషిక్తకుచాగ్రసీమా
 వాగీశ్వరీ చ తమహం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౪౮ ॥

సోఽయం పరాత్మా పురుషః పురాణ
 ఏకః స్వయఞ్జ్యోతీరనన్త ఆద్యః ।
 మాయాతనుం లోకవిమోహనీయాం
 ధత్తే పరానుగ్రహ ఏష రామః ॥ ౪౯ ॥

అయం హి విశ్వోద్భవసంయమానామేకః
 స్వమాయాగుణబిమ్భితో యః ।
 విరిఞ్చివిష్టిశ్వరనామభేదాన్
 ధత్తే స్వతన్త్రః పరిపూర్ణ ఆత్మా ॥ ౫౦ ॥

నమోఽస్తు తే రామ తవాఙ్ఘ్రిపఙ్కజం
 శ్రియా ధృతం వక్షసి లాలితం ప్రియాత్ ।
 ఆక్రాన్తమేకేన జగత్త్రయం పురా
 ధ్యేయం మునీన్ద్రైరభిమానవర్జితైః ॥ ౫౧ ॥

జగతామాదిభూతస్త్వం జగత్త్వం జగదాశ్రయః ।
 సర్వభూతేష్వసంయుక్త ఏకో భాతి భవాన్ పరః ॥ ౫౨ ॥

ఓఙ్కారవాచ్యస్త్వం రామ వాచామవిషయః పుమాన్ ।
 వాచ్యవాచకభేదేన భవానేవ జగన్మయః ॥ ౫౩ ॥

కార్యకారణకర్తృత్వఫలసాధనభేదతః ।
 ఏకో విభాసి రామ త్వం మాయయా బహురూపయా ॥ ౫౪ ॥

త్వన్మాయామోహితధియస్త్యాం న జానన్తి తత్త్వతః ।
 మానుషం త్వాభిమన్యన్తే మాయినం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౫౫ ॥

ఆకాశవత్త్వం సర్వత్ర బహిరన్తర్గతోఽమలః ।
 అసఙ్గో హ్యచలో నిత్యః శుద్ధో బుద్ధః సదవ్యయః ॥ ౫౬ ॥

యోషిన్మాథాహమజ్ఞా తే తత్త్వం జానే కథం విభో ।
 తస్మాత్తే శతశో రామ నమస్కుర్యామనన్యధీః ॥ ౫౭ ॥

దేవ మే యత్ర కుత్రాపి స్థితాయా అపి సర్వదా ।

త్వత్పాదకమలే సక్తా భక్తిరేవ సదాస్తు మే || ౫౮ ||

నమస్తే పురుషాధ్యక్ష నమస్తే భక్తవత్సల ।

నమస్తేఽస్తు హృషీకేశ నారాయణ నమోఽస్తుతే || ౫౯ ||

భవభయహరమేకం భానుకోటిప్రకాశం

కరధృతశరచాపం కాలమేఘావభాసమ్ ।

కనకరుచిరవస్త్రం రత్నవత్కుంజలాఢ్యం

కమలవిశదనేత్రం సానుజం రామమీడే || ౬౦ ||

స్తుత్వైవం పురుషం సాక్షాద్రాఘవం పురతః స్థితమ్ ।

పరిక్రమ్య ప్రణమ్యాశు సాఽనుజ్ఞాతా యయౌ పతిమ్ || ౬౧ ||

అహల్యయా కృతం స్తోత్రం యః పఠేద్భక్తిసంయుతః ।

స ముచ్యతేఽఖిలైః పాపైః పరం బ్రహ్మాధిగచ్ఛతి || ౬౨ ||

పుత్రాద్యర్థే పఠేద్భక్త్యా రామం హృది నిధాయ చ ।

సంవత్సరేణ లభతే వన్ధ్యా అపి సుపుత్రకమ్ || ౬౩ ||

సర్వాన్ కామానవాప్నోతి రామచన్ద్రప్రసాదతః || ౬౪ ||

బ్రహ్మఘ్నో గురుతల్పగోఽపి పురుషః స్తేయీ సురాపోఽపి వా

మాతృభ్రాతృవిహింసకోఽపి సతతం భోగైకబద్ధాతురః ।

నిత్యం స్తోత్రమిదం జపన్ రఘుపతిం భక్త్యా హృదిస్థం స్మరన్

ధ్యాయన్ముక్తిముపైతి కిం పునరసౌ స్వాచారయుక్తో నరః || ౬౫ ||

ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే ఉమామహేశ్వరసంవాదే బాలకాణ్డే

అహల్యోద్ధరణం నామ పంచమః సర్గః || ౫ ||

|| షష్ఠః సర్గః ||

విశ్వామిత్రోఽథ తం ప్రాహ రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ ।

గచ్ఛామో వత్స మిథిలాం జనకేనాభిపాలితామ్ || ౧ ||

దృష్ట్వా క్రతువరం పశ్చాదయోధ్యాం గన్తుమర్హసి ।

ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ గంగాముత్తర్తుం సహరాఘవః ।

తస్మిన్ కాలే నావికేన నిషిద్ధో రఘునన్దనః || ౨ ||

నావిక ఉవాచ

జ్వాలయామి తవ పాదపజ్కుజం

నాథ దారుదృషదోః కిమస్తరమ్ ।

మానుషీకరణచూర్ణమస్తి తే

పాదయోరితి కథా ప్రథీయసీ ॥ 3॥

పాదామ్బుజం తే విమలం హి కృత్వా

పశ్చాత్పరం తీరమహం నయామి ।

నో చేత్తరీ సద్యవతీ మలేన

స్యాచ్ఛేద్విభో విద్ధి కుటుమ్బహానిః ॥ ౪॥

ఇత్యుక్త్వా జ్వాలితా పాదౌ పరం తీరం తతో గతాః ।

కౌశికో రఘునాథేన సహితో మిథిలాం యయా ॥ ౫॥

విదేహస్య పురం ప్రాతర్పషివాటం సమావిశత్ ।

ప్రాప్తం కౌశికమాకర్ణ్య జనకోఽతిముదాన్వితః ॥ ౬॥

పూజార్ద్రవ్యాణి సజ్కుహ్య సోపాధ్యాయః సమాయయా ।

దణ్డవత్ప్రణిపత్యాథ పూజయామాస కౌశికమ్ ॥ ౭॥

పప్రచ్ఛ రాఘవౌ దృష్ట్వా సర్వలక్షణసంయుతౌ ।

ద్వోతయన్తౌ దిశః సర్వాశ్చన్ద్రసూర్యావివాపరౌ ॥ ౮॥

కస్యైతౌ నరశార్దూలౌ పుత్రౌ దేవసుతోపమౌ ।

మనఃప్రీతికరౌ మేఽద్య నరనారాయణావివ ॥ ౯॥

ప్రత్యువాచ మునిః ప్రీతో హర్షయన్ జనకం తదా ।

పుత్రౌ దశరథస్యైతౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ ౧౦॥

మఖసంరక్షణార్థాయ మయానీతౌ పితుః పురాత్ ।

ఆగచ్ఛన్ రాఘవో మార్గే తాటకాం విశ్వఘాతినీమ్ ॥ ౧౧॥

శరేణైకేన హతవాన్నోదితో మేఽతివిక్రమః ।

తతో మమాశ్రమం గత్వా మమ యజ్ఞవిహింసకాన్ ॥ ౧౨॥

సుబాహుప్రముఖాన్ హత్వా మారీచం సాగరేఽక్షిపత్ ।

తతో గణ్గాతటే పుణ్యే గౌతమస్యాశ్రమం శుభమ్ ॥ ౧౩॥

గత్వా తత్ర శిలారూపా గౌతమస్య వధూః స్థితా ।

పాదపక్వజనంస్పృశ్యాత్కృతా మానుషరూపిణీ || ౧౪ ||

దృష్ట్వాహాల్యాం నమస్కృత్య తయా సమ్యక్ప్రపూజితః |
ఇదాసీం ద్రష్టుకామస్తే గృహే మాహేశ్వరం ధనుః || ౧౫ ||

పూజితం రాజభిః సర్వైర్దృష్టమిత్యనుశుశ్రవే |
అతో దర్శయ రాజేన్ద్ర శైవం చాపమనుత్తమమ్ |
దృష్ట్వా యోధ్యాం జగమిషుః పితరం ద్రష్టుమిచ్ఛతి || ౧౬ ||

ఇత్యుక్తో మునినా రాజా పూజార్థావితి పూజయా |
పూజయామాస ధర్మజ్ఞో విధిదృష్టేన కర్మణా |
తతః సమేష్పిషయామాస మన్త్రిణం బుద్ధిమత్తరమ్ || ౧౭ ||

జనక ఉవాచ

శీఘ్రమానయ విశ్వేశచాపం రామాయ దర్శయ || ౧౮ ||

తతో గతే మన్త్రివరే రాజా కౌశికమబ్రవీత్ |
యది రామో ధనుర్ధృత్వా కోట్యామారోపయేద్గుణమ్ || ౧౯ ||

తదా మయాత్మజా సీతా దీయతే రాఘవాయ హి |
తథేతి కౌశికోఽప్యాహ రామం సంవీక్ష్య సస్మితమ్ || ౨౦ ||

శీఘ్రం దర్శయ చాపార్గ్యం రామాయామితతేజసే |
ఏవం బ్రువతి మౌసీశే ఆగతాశ్చాపవాహకాః || ౨౧ ||

చాపం గృహీత్వా బలినః పఞ్చసాహస్రసంఖ్యకాః |
ఘణ్ణాశతసమాయుక్తం మణివజ్రాదిభూషితమ్ || ౨౨ ||

దర్శయామాస రామాయ మన్త్రి మన్త్రయతాం వరః |
దృష్ట్వా రామః ప్రహృష్టాత్మా బద్ధ్వా పరికరం దృఢమ్ || ౨౩ ||

గృహీత్వా వామహస్తేన లీలయా తోలయన్ ధనుః |
ఆరోపయామాస గుణం పశ్యత్స్వఖిలరాజసు || ౨౪ ||

ఈషదాకర్షయామాస పాణినా దక్షిణేన సః |
బభణ్ణాఖిలహృత్సారో దిశః శబ్దేన పూరయన్ || ౨౫ ||

దిశశ్చ విదిశశ్చైవ స్వర్గం మర్త్యం రసాతలమ్ |
తదద్భుతమభూత్తత్ర దేవానాం దివి పశ్యతామ్ || ౨౬ ||

ఆచ్ఛాదయన్తః కుసుమైర్దేవాః స్తుతిభిరీడిరే |

దేవదుష్టభయో నేదుర్ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ॥ ౨౭॥

ద్విధా భగ్నం ధనుర్దృష్ట్యా రాజాల్కిజ్య రఘూద్వహమ్ ।
విస్మయం తేభిరే సీతామాతరోఽన్తఃపురాజరే ॥ ౨౮॥

సీతా స్వర్ణమయీం మాలాం గృహీత్వా దక్షిణే కరే ।
స్మితవక్త్రా స్వర్ణవర్ణా సర్వాభరణభూషితా ॥ ౨౯॥

ముక్తాహారైః కర్ణపత్త్రైః క్వణచ్చరణనూపురా ।
దుకూలపరిసంవీతా వస్త్రాన్తర్వ్యజ్ఞోతస్తనీ ॥ ౩౦॥

రామస్యోపరి నిక్షిప్య స్మయమానా ముదం యయా ।
తతో ముముదిరే సర్వే రాజదారాః స్వలక్ష్మృతమ్ ॥ ౩౧॥

గవాక్షజాలరస్థేభ్యో దృష్ట్వా లోకవిమోహనమ్ ।
తతోఽబ్రవీన్మునిం రాజా సర్వశాస్త్రవిశారదః ॥ ౩౨॥

భో కౌశిక మునిశ్రేష్ఠ పత్రం ప్రేషయ సత్వరమ్ ।
రాజా దశరథః శీఘ్రమాగచ్ఛతు సపుత్రకః ॥ ౩౩॥
వివాహార్థం కుమారాణాం సదారః సహమన్త్రిభిః ।
తథేతి ప్రేషయామాస దూతాన్స్వరితవిక్రమాన్ ॥ ౩౪॥

తే గత్వా రాజశార్దూలం రామశ్రేయో న్యవేదయన్ ।
శ్రుత్వా రామకృతం రాజా హర్షేణ మహతాఘ్రతః ॥ ౩౫॥

మిథిలాగమనార్థాయ త్వరయామాస మన్త్రిభిః ।
గచ్ఛన్తు మిథిలాం సర్వే గజాశ్వరథపత్తయః ॥ ౩౬॥

రథమానయ మే శీఘ్రం గచ్ఛామ్యుద్వైవ మా చిరమ్ ।
వసిష్ఠస్త్యగ్రతో యాతు సదారః సహితోఽగ్నిభిః ॥ ౩౭॥

రామమాతృః సమాదాయ మునిర్మే భగవాన్ గురుః ।
ఏవం ప్రస్థాప్య సకలం రాజ్షిరివిపులం రథమ్ ॥ ౩౮॥

మహత్యా సేనయా సార్థమారుహ్య త్వరితో యయా ।
ఆగతం రాఘవం శ్రుత్వా రాజా హర్షసమాకులః ॥ ౩౯॥

ప్రత్యుజ్జగామ జనకః శతానన్దపురోధసా ।
యథోక్తపూజయా పూజ్యం పూజయామాస సత్కృతమ్ ॥ ౪౦॥

రామస్తు లక్ష్మణేనాశు వవన్తే చరణౌ పితుః ।
 తతో హృష్టో దశరథో రామం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౪౧॥
 దిష్ట్యా పశ్యామి తే రామ ముఖం పుల్లామ్బుజోపమమ్ ।
 మునేరనుగ్రహాత్సర్వం సమ్పన్నం మమ శోభనమ్ ॥ ౪౨॥
 ఇత్యుక్త్వాప్రాయ మూర్ధానమాలిక్యః చ పునః పునః ।
 హర్షేణ మహతావిష్టో బ్రహ్మానన్దం గతో యథా ॥ ౪౩॥
 తతో జనకరాజేన మన్దిరే సన్నివేశితః ।
 శోభనే సర్వభోగాఢ్యే సదారః ససుతః సుఖీ ॥ ౪౪॥
 తతః శుభే దినే లగ్నే సుముహూర్తే రఘూత్తమమ్ ।
 ఆనయామాస ధర్మజ్ఞో రామం సభ్రాతృకం తదా ॥ ౪౫॥
 రత్నస్తమభిసువిస్తారే సువితానే సుతోరణే ।
 మణ్డపే సర్వశోభాఢ్యే ముక్తాపుష్పఫలాన్వితే ॥ ౪౬॥
 వేదవిద్భిః సుసమ్బాధే బ్రాహ్మణైః స్వర్ణభూషితైః ।
 సువాసినీభిః పరితో నిష్కకణ్ఠీభిరావృతే ॥ ౪౭॥
 భేరీదున్దభినిర్ఘోషైర్గీతనృత్యైః సమాకులే ।
 దివ్యరత్నాఞ్చితే స్వర్ణపీఠే రామం న్యవేశయత్ ॥ ౪౮॥
 వసిష్ఠం కౌశికం చైవ శతానన్దః పురోహితః ।
 యథాక్రమం పూజయిత్వా రామస్యోభయపార్శ్వయోః ॥ ౪౯॥
 స్థాపయిత్వా స తత్రాగ్నిం జ్వాలయిత్వా యథావిధి ।
 సీతామానీయ శోభాఢ్యం నానారత్నవిభూషితమ్ ॥ ౫౦॥
 సభార్యో జనకః ప్రాయాద్రామం రాజీవతోచనమ్ ।
 పాదౌ ప్రక్షాల్య విధివత్తదపో మూర్ధ్వధారయత్ ॥ ౫౧॥
 యా ధృతా మూర్ధ్ని శర్వేణ బ్రహ్మణా మునిభిః సదా ।
 తతః సీతాం కరే ధృత్వా సాక్షతోదకపూర్వకమ్ ॥ ౫౨॥
 రామాయ ప్రదదౌ ప్రీత్యా పాణిగ్రహవిధానతః ।
 సీతా కమలపత్రాక్షీ స్వర్ణముక్తాదిభూషితా ॥ ౫౩॥
 దీయతే మే సుతా తుభ్యం ప్రీతో భవ రఘూత్తమ ।

ఇతి ప్రీతేన మనసా సీతాం రామకరేఽర్పయన్ || ౫౪||
 ముమోద జనకో లక్ష్మీం క్షీరాబ్ధిరవ విష్ణవే |
 ఉర్మిలాం చౌరసీం కన్యాం లక్ష్మణాయ దదౌ ముదా || ౫౫||
 తథైవ శ్రుతికీర్తిం చ మాణ్డవీం భ్రాతృకన్యకే |
 భరతాయ దదావేకాం శత్రుఘ్నాయాపరాం దదౌ || ౫౬||
 చత్వారో దారసమ్పన్నా భ్రాతరః శుభలక్షణాః |
 విరేజః ప్రజయా సర్వే లోకపాలా ఇవాపరే || ౫౭||
 తతోఽబ్రవీద్యసిస్థాయ విశ్వామిత్రాయ మైథిలః |
 జనకః స్వసుతోదంతం నారదేనాభిభాషితమ్ || ౫౮||
 యజ్ఞభూమివిశుద్ధ్యర్థం కర్షతో లాజగ్నేన మే |
 సీతాముఖాత్సముత్పన్నా కన్యకా శుభలక్షణా || ౫౯||
 తామద్రాక్షమహం ప్రీత్యా పుత్రికాభావభావితామ్ |
 అర్పితా ప్రియభార్యాయై శరచ్చన్ద్రనిభాననా || ౬౦||
 ఏకదా నారదోఽభ్యాగాద్వివిక్తే మయి సంస్థితే |
 రణయన్మహతీమ్ వీణాం గాయన్నారాయణం విభుమ్ || ౬౧||
 పూజితః సుఖమాసీనో మామువాచ సుఖాన్వితః |
 శృణుష్వ వచనం గుహ్యం తవాభ్యుదయకారణమ్ || ౬౨||
 పరమాత్మా హృషీకేశో భక్తానుగ్రహకామ్యయా |
 దేవకార్యార్థసిద్ధ్యర్థం రావణస్య వధాయ చ || ౬౩||
 జాతో రామ ఇతి ఖ్యాతో మాయామానుషవేషధృక్ |
 ఆస్తే దాశరథిర్భూత్వా చతుర్థా పరమేశ్వరః || ౬౪||
 యోగమాయాఽపి సీతేతి జాతా వై తవ వేశ్మని |
 అతస్తస్య రాఘవాయైవ దేహి సీతాం ప్రయత్నతః || ౬౫||
 నాన్యేభ్యః పూర్వభార్యైషా రామస్య పరమాత్మనః |
 ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ దేవగతిం దేవమునిస్తదా || ౬౬||
 తదారభ్య మయా సీతా విష్ణోర్లక్ష్మీర్విభావ్యతే |
 కథం మయా రాఘవాయ దీయతే జానకీ శుభా || ౬౭||

ఇతి చిన్తాసమావిష్టః కార్యమేకమచిన్తయమ్ |
 మత్ప్రితామహాగేహే తు న్యాసభూతమిదం ధనుః || ౬౮ ||
 ఈశ్వరేణ పురా ఉష్టం పురదాహాదనన్తరమ్ |
 ధనురేతత్పణం కార్యమితి చిన్త్య కృతం తథా || ౬౯ ||
 సీతాపాణిగ్రహార్థాయ సర్వేషాం మాననాశనమ్ |
 త్వత్ప్రసాదాన్మునిశ్రేష్ఠ రామో రాజీవలోచనః || ౭౦ ||
 ఆగతోఽత్ర ధనుర్దృష్టం ఫలితో మే మనోరథః |
 అద్య మే సఫలం జన్మ రామ త్వాం సహ సీతయా || ౭౧ ||
 ఏకాసనస్థం పశ్యామి భ్రాజమానం రవిం యథా || ౭౨ ||
 త్వత్పాదామ్బుధరో బ్రహ్మో సృష్టిచక్రప్రవర్తకః |
 బలిస్త్యత్పాదసలిలం ధృత్వాభూద్ధివిజాధిపః || ౭౩ ||
 త్వత్పాదపాంసుసంస్పర్శాదహల్యా భర్తృశాపతః |
 సద్య ఏవ వినిర్ముక్తా కోఽన్యస్త్యత్తోఽధిరక్షితా || ౭౪ ||
 యత్పాదపఙ్కజపరాగనురాగయోగి-
 వృన్తైరితమృవభయం జితకాలచక్రైః |
 యన్నామకీర్తనపరా జితదుఃఖశోకా
 దేవాస్తమేవ శరణం సతతం ప్రపద్యే || ౭౫ ||
 ఇతి స్తుత్వా నృపః ప్రాదాద్రాఘవాయ మహాత్మనే |
 దీనారాణాం కోటిశతం రథానామయుతం తదా || ౭౬ ||
 అశ్వానాం నియుతం ప్రాదాద్గజానాం షట్కతం తథా |
 పత్తీనాం లక్షమేకం తు దాసీనాం త్రిశతం దదౌ || ౭౭ ||
 దివ్యామృదాణి హారాన్కు ముక్తారత్నమయోజ్జ్వలాన్ |
 సీతాయై జనకః ప్రాదాత్ప్రిత్యా దుహితృవత్సలః || ౭౮ ||
 వసిష్ఠాదీన్ సుసమ్పూజ్య భరతం లక్ష్మణం తథా |
 పూజయిత్వా యథాన్యాయం తథా దశరథం నృపమ్ || ౭౯ ||
 ప్రస్థాపయామాస నృప్రో రాజానం రఘుసత్తమమ్ |
 సీతామాలిఙ్గ్య రుదతీం మాతరః సాశ్రులోచనాః || ౮౦ ||

శ్వశ్రూశుశ్రూషణపరా నిత్యం రామమనువ్రతా ।
 పాత్రివ్రత్యముపాలమన్య తిష్ఠ వత్సే యథా సుఖమ్ ॥ ౮౧॥
 ప్రయాణకాలే రఘునందనస్య భేరీమృదఙ్గానకతూర్యఘోషః ।
 స్వర్వాసిభేరీఘనతూర్యశబ్దైః సంమూర్చ్ఛితో భూతభయక్కరోఽభూత్ ॥ ౮౨॥
 ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే ఉమామహేశ్వరసంవాదే
 బాలకాణ్డే షష్ఠః సర్గః ॥ ౬॥

॥ సప్తమః సర్గః ॥

అథ గచ్ఛతి శ్రీరామే మైథిలాద్యోజనత్రయమ్ ।
 నిమిత్తాన్యతిఘోరాణి దదర్శ నృపసత్తమః ॥ ౧॥
 నత్వా వసిష్ఠం పప్రచ్ఛ కిమిదం మునిపుంగవ ।
 నిమిత్తానీహ దృశ్యన్తే విషమాణి సమస్తతః ॥ ౨॥
 వసిష్ఠస్తమథ ప్రాహ భయమాగామి సూచ్యతే ।
 పునరవ్యభయం తేఽద్య శీఘ్రమేవ భవిష్యతి ॥ ౩॥
 మృగాః ప్రదక్షిణం యాన్తి పశ్య త్వాం శుభసూచకాః ।
 ఇత్యేవం వదతస్తస్య వవౌ ఘోరతరోఽనిలః ॥ ౪॥
 ముష్టన్స్పృక్షాంషి సర్వేషాం పాంసువృష్టిభిరర్దయన్ ।
 తతో వ్రజన్ దదర్శాగ్రే తేజోరాశిముపస్థితమ్ ॥ ౫॥
 కోటిసూర్యప్రతీకాశం విద్యుత్పృష్ఠాసమప్రభమ్ ।
 తేజోరాశిం దదర్శాథ జామదగ్వ్యం ప్రతాపవాన్ ॥ ౬॥
 నీలమేఘనిభం ప్రాంశుం జటామణ్డలమణ్డితమ్ ।
 ధనుః పరశుపాణిం చ సాక్షాత్కాలమివాన్తకమ్ ॥ ౭॥
 కార్తవీర్యాన్తకం రామం దృష్టక్షత్రియమర్దనమ్ ।
 ప్రాప్తం దశరథస్యాగ్రే కాలమృత్యుమివాపరమ్ ॥ ౮॥
 తం దృష్ట్వా భయసస్త్రస్తో రాజా దశరథస్తదా ।
 అర్ఘ్యాదిపూజాం విస్మృత్య త్రాహి త్రాహీతి చాబ్రవీత్ ॥ ౯॥
 దణ్డవత్ప్రణిపత్యాహ పుత్రప్రాణం ప్రయచ్ఛ మే ।

ఇతి బ్రువంతం రాజానమనాదృత్య రఘూత్తమమ్ || ౧౦||

ఉవాచ నిఘరం వాక్యం క్రోధాత్ప్రచలితేన్ద్రియః |

త్వం రామ ఇతి నామ్నా మే చరసి క్షత్రియాధమ || ౧౧||

ద్వన్ద్వయుద్ధం ప్రయచ్ఛాశు యది త్వం క్షత్రియోఽసి వై |

పురాణం జర్జరం చాపం భక్ష్క్వై త్వం కత్థనే ముధా || ౧౨||

ఆస్మిన్తు వైష్ణవే చాపే ఆరోపయసి చేద్గుణమ్ |

తదా యుద్ధం త్వయా సార్థం కరోమి రఘువంశజ || ౧౩||

నో చేత్సర్వాన్ హనిష్యామి క్షత్రియాన్తకరో హ్యహమ్ |

ఇతి బ్రువతి వై తస్మిన్స్పృచాల వసుధా భృశమ్ || ౧౪||

అన్ధకారో బభూవాథ సర్వేషామపి చక్షుషామ్ |

రామో దాశరథీర్షిరో వీక్ష్య తం భార్గవం రుషా || ౧౫||

ధనురాచ్ఛిద్య తద్ధస్తాదారోప్య గుణమజ్ఞాసా |

తూణీరాద్భాణమాదాయ సన్ధాయాకృష్య వీర్యవాన్ || ౧౬||

ఉవాచ భార్గవం రామం శ్శ్రుణు బ్రహ్మాన్ వచో మమ |

లక్ష్యం దర్శయ బాణస్య హ్యమోఘో మమ సాయకః || ౧౭||

లోకాన్ పాదయుగం వాపి వద శీఘ్రం మమాజ్ఞయా |

ఆయం లోకః పరో వాథ త్వయా గన్తుం న శక్యతే || ౧౮||

ఏవం త్వం హి ప్రకర్తవ్యం వద శీఘ్రం మమాజ్ఞయా |

ఏవం వదతి శ్రీరామే భార్గవో వికృతాననః || ౧౯||

సంస్మరన్ పూర్వవృత్తాన్తమిదం వచనమబ్రవీత్ |

రామ రామ మహాబాహో జానే త్వాం పరమేశ్వరమ్ || ౨౦||

పురాణపురుషం విష్ణుం జగత్సర్గలయోద్భవమ్ |

బాల్యేఽహం తపసా విష్ణుమారాధయితుమజ్ఞాసా || ౨౧||

చక్రతీర్థం శుభం గత్వా తపసా విష్ణుమన్వహమ్ |

అతోషయం మహాత్మానం నారాయణమనన్యధీః || ౨౨||

తతః ప్రసన్నో దేవేశః శక్తిచక్రగదాధరః |

ఉవాచ మాం రఘుశ్రేష్ఠ ప్రసన్నముఖపఙ్కజః || ౨౩||

శ్రీభగవానువాచ

ఉత్తిష్ట తపసో బ్రహ్మాన్ ఫలితం తే తపో మహత్ ।
 మచ్చిదంశేన యుక్తస్త్వం జహి హైహయపుంగవమ్ ॥ ౨౪॥

కార్తవీర్యం పితృహణం యదర్థం తపసః శ్రమః ।
 తతస్త్రిసప్తకృత్వస్త్వం హత్వా క్షత్రియమణ్డలమ్ ॥ ౨౫॥

కృత్వాం భూమిం కశ్యపాయ దత్త్వా శాన్తిముపావహా ।
 శ్రేతాముఖే దాశరథిర్భూత్వా రామోఽహమవ్యయః ॥ ౨౬॥

ఉత్పత్స్యేష పరయా శక్త్యా తదా ద్రక్ష్యసి మాం తతః ।
 మత్తేజః పునరాదాస్యే త్వయి దత్తం మయా పురా ॥ ౨౭॥

తదా తపశ్చరన్తోకే తిష్ఠ త్వం బ్రహ్మాణో దినమ్ ।
 ఇత్యుక్త్వాన్తర్దధే దేవస్తథా సర్వం కృతం మయా ॥ ౨౮॥

స ఏవ విష్ణుస్త్వం రామ జాతోఽసి బ్రహ్మాణార్థితః ।
 మయి స్థితం తు త్వత్తేజస్త్వయైవ పునరాహృతమ్ ॥ ౨౯॥

అద్య మే సఫలం జన్మ ప్రతీతోఽసి మమ ప్రభో ।
 బ్రహ్మాదిభిరలభ్యస్త్వం ప్రకృతేః పారగో మతః ॥ ౩౦॥

త్వయి జన్మాదిషడాభివా న సన్త్యజ్ఞానసమ్భవాః ।
 నిర్వికారోఽసి పూర్ణస్త్వం గమనాదివివర్జితః ॥ ౩౧॥

యథా జలే ఫేనజాలం ధూమో వహ్నో తథా త్వయి ।
 త్వదాధారా త్వద్విషయా మాయా కార్యం సృజత్యహో ॥ ౩౨॥

యావన్మాయావృతా లోకాస్తావత్త్వాం న విజానతే ।
 అవిచారితసిద్ధిషాఽవిద్యా విద్యావిరోధినీ ॥ ౩౩॥

అవిద్యాకృతదేహోదిసజ్ఞాతే ప్రతిబిమ్బితా ।
 చిచ్ఛక్తిర్జీవలోకేఽస్మిన్ జీవ ఇత్యభిధీయతే ॥ ౩౪॥

యావద్దేహమనఃప్రాణబుద్ధ్యాదిష్యభిమానవాన్ ।
 తావత్కర్తృత్వభోక్తృత్వసుఖదుఃఖాదిభాగ్భవేత్ ॥ ౩౫॥

ఆత్మనఃసంసృతిర్నాస్తి బుద్ధేర్నానం న జాత్వితి ।
 అవివేకాద్వయం యుక్త్వా సంసారీతి ప్రవర్తతే ॥ ౩౬॥

జడస్య చిత్సమాయోగాచ్చిత్వం భూయాచ్చితేస్తథా ।
 జడసక్లౌజ్జడత్వం హి జలాగ్నోర్వేలనం యథా ॥ 3౭॥
 యావత్త్వత్పాదభక్తానాం సజ్గసౌఖ్యం న విన్దతి ।
 తావత్సంసారదుఃఖౌఘాన్న నివర్తేన్నరః సదా ॥ 3౮॥
 తత్సంకలబ్ధయా భక్త్యా యదా త్వాం సముపాసతే ।
 తదా మాయా శనైర్యాతి తానవం ప్రతిపద్యతే ॥ 3౯॥
 తతస్త్వజ్ఞానసమప్నంః సద్గురుస్తేన లభ్యతే ।
 వాక్యజ్ఞానం గురోర్లభ్యా త్వత్ప్రసాదాద్విముచ్యతే ॥ ౪౦॥
 తస్మాత్త్వద్భక్తిహీనానాం కల్పకోటిశతైరపి ।
 న ముక్తిశక్యో విజ్ఞానశక్యో నైవ సుఖం తథా ॥ ౪౧॥
 ఆతస్త్వత్పాదయుగలే భక్తిర్మే జన్మజన్మని ।
 స్వాత్వద్భక్తిమతాం సజ్గోఽవిద్యా యాభ్యాం వినశ్యతి ॥ ౪౨॥
 లోకే త్వద్భక్తినిరతాస్త్వద్ధర్మామృతవర్షిణః ।
 పునన్తి లోకమఖిలం కిం పునః స్వకులోద్భవాన్ ॥ ౪3॥
 నమోఽస్తు జగతాం నాథ నమస్తే భక్తిభావన ।
 నమః కారుణికాన్త రామచన్ద్ర నమోఽస్తు తే ॥ ౪౪॥
 దేవ యద్యత్కృతం పుణ్యం మయా లోకజిగీషయా ।
 తత్సర్వం తవ బాణాయ భూయాద్రామ నమోఽస్తు తే ॥ ౪౫॥
 తతః ప్రసన్నో భగవాన్ శ్రీరామః కరుణామయః ।
 ప్రసన్నోఽస్మి తవ బ్రహ్మాన్ యత్తే మనసి వర్తతే ॥ ౪౬॥
 దాస్యే తదఖిలం కామం మా కురుష్వాత్త సంశయమ్ ।
 తతః ప్రీతేన మనసా భార్గవో రామమబ్రవీత్ ॥ ౪౭॥
 యది మేఽనుగ్రహో రామ తవాస్తి మధుసూదన ।
 త్వద్భక్తసంకల్పస్త్వత్పాదే దృఢా భక్తిః సదాస్తు మే ॥ ౪౮॥
 స్తోత్రమేతత్పఠేద్యస్తు భక్తిహీనోఽపి సర్వదా ।
 త్వద్భక్తిస్సస్య విజ్ఞానం భూయాదన్తే స్మృతిస్తవ ॥ ౪౯॥
 తథేతి రాఘవేణోక్తః పరిక్రమ్య ప్రణమ్య తమ్ ।

పూజితస్తదనుజ్ఞాతో మహేన్ద్రాచలమన్వగాత్ || ౫౦||

రాజా దశరథో హృష్టో రామం మృతమివాగతమ్ |

అలిక్ష్ణ్యలిక్ష్ణ్య హర్షేణ నేత్రాభ్యాం జలముత్స్పృజత్ || ౫౧||

తతః ప్రీతేన మనసా స్వస్థచిత్తః పురం యయా |

రామలక్ష్మణశత్రుఘ్నభరతా దేవసంమితాః || ౫౨||

స్వాం స్వాం భార్యాముపాదాయ రేమిరే స్వస్వమన్తిరే |

మాతాపితృభ్యాం సంహృష్టో రామః సీతాసమన్వితః |

రేమే వైకుణ్ఠభవనే శ్రియా సహ యథా హరిః || ౫౩||

యుధాజిన్నామ కైకేయీభ్రాతా భరతమాతులః |

భరతం నేతుమాగచ్ఛత్స్వరాజ్యం ప్రీతిసంయుతః || ౫౪||

ప్రేషయామాస భరతం రాజా స్నేహాసమన్వితః |

శత్రుఘ్నం చాపి సమ్పూజ్య యుధాజితమరిన్దమః || ౫౫||

కౌసల్యా శుశుభే దేవీ రామేణ సహ సీతయా |

దేవమాతేవ పౌలోమ్యా శచ్యా శక్రేణ శోభనా || ౫౬||

సాకేతే లోకనాథప్రథితగుణగణో లోకసజ్జీతకీర్తిః

శ్రీరామః సీతయాస్తేఽఖిలజననికరానన్దసన్దోహమూర్తిః |

నిత్యశ్రీర్నిర్వికారో నిరవధివిభవో నిత్యమాయానిరాసో

మాయాకార్యానుసారీ మనుజ ఇవ సదా భాతి దేవోఽఖిలేశః || ౫౭||

ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే ఉమామహేశ్వరసంవాదే

బాలకాణ్డే సప్తమః సర్గః || ౭||

సమాప్తోఽయం బాలకాణ్డః

Encoded and proofread by Nagaraj Balijepalli nagaraj at iastate.edu

Proofread by Sunder Hattangadi

Revised by Agne Easwaran easwaranpsa at rediffmail.com and

ahimsasoldier at gmail.com

——
adhyAtmarAmAyaNe bAlakANDamh
pdf was typeset on September 16, 2023

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

